

2024-06-18 Nr. NV-1642

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-24-765(2) TAIS-24-9827(2)		DĖL ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ NR. IX-2206 94 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-06-14	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (Įstatymas) projektas parengtas iškilus poreikiui pakoreguoti nemokamo apgyvendinimo, būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos skyrimo sąlygas užsieniečiams, turintiems teisę į laikinąją apsaugą ir ją gavusiems, taip skatinant juos naudoti įstatymuose nustatytais bendromis paramos būstui priemonėmis.

Šiuo metu Įstatyme nustatyta teisė užsieniečiams, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą (iki sprendimo dėl šios apsaugos priėmimo, tačiau ne ilgiau kaip laikinosios apsaugos laikotarpį), nemokamai gyventi valstybės ar savivaldybių įstaigų apgyvendinimo vietose, taip pat fizinių ar juridinių asmenų savanoriškai pasiūlytose apgyvendinimo vietose. Teisė nemokamai gyventi minėtose apgyvendinimo vietose yra taikoma ir užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, visą laikinosios apsaugos laikotarpį.

Įstatyme nustatyta, kad užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, siekiant gauti būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, netaikomas Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatytas reikalavimas deklaruoti turtą ir pajamas. Ši išimtis buvo įtvirtinta, atsižvelgiant į tai, kad prasidėjus masiniam nuo Rusijos Federacijos pradėtos vykdyti karinės agresijos bėgančių asmenų srautui, toks reikalavimas būtų buvęs nelogiškas. Tačiau, vertinant tai, kad nuo karinės agresijos vykdymo pradžios yra praėję daugiau kaip du metai ir tai, kad 62,3 proc. nuo visų MIGRIS užregistruotų užsieniečių (karo pabėgėlių), dirba, šiuo metu galiojanti teisinį reguliavimą tikslinga keisti.

Besąlyginis ir ilgalaikis paramos teikimas neskatina užsieniečių, kuriems suteikta laikinoji apsauga, socialinės integracijos į darbo rinką, neskatina imtis iniciatyvos apsirūpinimo būstu klausimą spręsti savarankiškai. Be to, išlaidos, susijusios su nemokamu apgyvendinimu yra apmokamos valstybės biudžeto lėšomis (2023 m. – 1,4 mln. Eur, 2024 m. I ketv. – virš 300 tūkst. Eur). 2023 m. užsieniečių, kuriems suteikta laikinoji apsauga (nevertinant turto ir pajamų), gaunančių būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, skaičius lyginant su 2022 m. ženkliai išaugo (nuo 2264 gavėjų 2022 m. iki 7806 gavėjų 2023 m.), o kompensacijoms mokėti 2023 m. panaudota virš 6 mln. Eur (2022 m. – beveik 900 tūkst. Eur) valstybės vardu skolintų lėšų.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Pagrindinės Įstatymo projekte siūlomos priemonės:

- nustatyti, kad užsieniečiai, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą (iki sprendimo dėl laikinosios apsaugos suteikimo (nesuteikimo) priėmimo, tačiau ne ilgiau kaip laikinosios apsaugos laikotarpį) ir užsieniečiai, kuriems suteikta laikinoji apsauga, turi teisę nemokamai gyventi valstybės ar savivaldybių įstaigų apgyvendinimo vietose ne ilgiau kaip 6 mėn. nuo prašymo išduoti leidimą gyventi Lietuvoje užregistravimo MIGRIS. Pasibaigus nemokamo apgyvendinimo terminui valstybės ir savivaldybių įstaigų apgyvendinimo vietose, teisė gyventi jose išlieka, jei už apgyvendinimą mokama šių įstaigų valdytojų ar naudotojų nustatyta tvarka.
- atsisakyti Įstatyme reglamentuoti teises dėl nemokamo gyvenimo fizinių ar juridinių asmenų (išskyrus valstybės ar savivaldybių įstaigas) savanoriškai pasiūlytose apgyvendinimo vietose, nes užsieniečiai turi teisę nemokamai gyventi savanorišku pagrindu šių asmenų pasiūlytose apgyvendinimo vietose civilinės teisės pagrindu, t. y. minėtos teisės nustatymo atsisakymas niekaip neriboja asmenų apsisprendimo savanoriškai pasiūlyti apgyvendinimo vietas. Nuostata, kad už asmenų savanoriškai pasiūlytose apgyvendinimo vietose teikimą nemokamą apgyvendinimą gali būti skiriamos valstybės kompensacijos išlieka.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

- atsisakyti išimties užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, dėl Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatyto reikalavimo Gyventojų turto deklaravimo įstatyme nustatyta tvarka deklaruoti turtą (įskaitant gautas pajamas).

Įstatymo projektu teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų lėšų nereikės. Planuojama, kad priėmus siūlomus pakeitimus, valstybės biudžeto lėšų poreikis už apgyvendinimą valstybės ar savivaldybių įstaigų apgyvendinimo vietose ir būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijai mokėti turėtų mažėti perpus (nuo 7,4 mln. Eur iki maždaug 3,7 mln. Eur).

Rengėjų pasiūlytos priemonės iš esmės atitinka keliamą problematiką, laikytinos aktualiomis ir vertintinos teigiamai.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Rengėjai numato pereinamąsias nuostatas, siekiant užtikrinti sklandų naujų Įstatymo nuostatų įgyvendinimą bei asmenų teisėtus lūkesčius:

- užsieniečiams, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą ar kuriems suteikta laikinoji apsauga ir kurie apgyvendinti valstybės ar savivaldybių institucijų, įstaigų apgyvendinimo vietose iki naujų nuostatų įsigaliojimo dienos, pradedamos taikyti praėjus 3 mėn. nuo jų įsigaliojimo dienos.
- iki siūlomų priemonių įsigaliojimo pateikti prašymai dėl būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos skyrimo baigiami nagrinėti, vadovaujantis iki tol galiojusiu teisiniu reguliavimu.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Įstatymo projektas be pastabų suderintas su EIM, SAM, VRM, Lietuvos savivaldybių asociacija, Viešųjų pirkimų tarnyba, Valstybine duomenų apsaugos inspekcija ir patikslintas atsižvelgiant į TM bei Pabėgėlių priėmimo centro pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Įstatymo projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Socialinės politikos grupės pateiktas pastabas (suderinta darbo tvarka).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Daiva Buivydaitė-Garbštienė

Socialinės politikos grupė, vyresnioji patarėja